Nematodsanerande grödor

Vad är betcystnematod?

Nematoder är rundmaskar som lever i marken och negativt kan påverka våra grödor. Enligt sockerbetsförädlare är betcystnematoden den mest spridda och mest avkastningspåverkande skadegöraren idag.
Äldre inventeringar visar att ca 25 % av Sveriges sockerbetsareal var smittad av betcystnematod. Idag räknar branschen med att areal med nematodförekomst kan vara upp mot dubbelt så stor. Klart är att nematoder reducerar skörden på en stor del av vår betareal redan i dag.

Symptom och skördepåverkan

Under sommaren kan man se de typiska symptomen; betorna slokar och mängden sidorötter ökar vilket ger betorna ett skäggigt utseende. Man kan också uppleva det som fläckar i fältet med sämre tillväxt eller att betorna täcker raderna sämre och betydligt senare.
Framåt hösten är betorna små och rotskörden reducerad. Nematodpåverkade betor håller ofta högre jordhalt varför ersättningen till odlaren blir ytterligare reducerad. Slutsats; sockerskörden blir reducerad och renheten låg .
Fläckvis kan skörden bli betydligt mindre än hälften när man jämför med frisk jord. Försök har visat att man som en grov uppskattning tappar 400 kg socker/ägg. Skörden från en normal betsort börjar avta redan vid ett halvt ägg/g jord.
Över hela fält är populationen ofta mycket ojämnt fördelad men kan trots detta orsaka betydande skördefall. Det gäller att få med sig hela fältet!

Förebyggande åtgärder

Vid korta och intensiva växtföljder och då man misstänker smitta skall jorden analyseras på laboratorium. Nematoderna identifieras och man får ett grepp om smittonivån. Analyserna utförs av bl.a. SLU.
Effektivaste sättet för att minska problemet med nematoder är att förlänga växtföljden, utesluta raps eller odla sanerande mellangrödor. Rapsen och vissa ogräs förökar lätt betcystnematoderna från låga nivåer.
Idag finns BCN resistenta betsorter på marknaden (Nemakill). På försök odlas under året den BCN toleranta sorten Julietta. Sorten är tolerant men uppförökar nematoderna. Finns också raps i växtföljden sker än snabbare uppförökning.

Nematodsanerande grödor

Det finns nematodsanerande sorter av rättika och av senap. På kontinenten är odlingen av dessa sorter stor. De nematodsanerande grödorna är indelade i olika klasser. Det tyska systemet som används har 9 klasser. Klass 1 är sorter med en effekt på >90 %. Klass 2 är sorter med 80-90 % effekt osv. Naturligt förökar dessa grödor nematoderna så använd bara sorter med hög klassning.
Nematodsaneringen hos rättikan och senapen har olika egenskaper. Rättikan går att slå av och den kommer med återväxt. Slå man av senapen så dör plantan. Båda har en gynnsam effekt på markstrukturen med kraftiga rötter och stor rotmassa som påverkar markstrukturen långsiktigt.

För svenska förhållande kan rättikan sås från tidigt vårbruk fram till slutet av juli. Vid sådd under mitten av juli till senare delen av augusti är det mer lämpligt att så senap. Senapen kan också passa in tidigare, t ex efter färskpotatis eller efter konservärtor som mellangröda innan sådd av höstvete.
Senapen med dess mindre frö går även att etablera i växande gröda: t ex i höstkorn, vårkorn eller tidigt vete. Så med gödningsspridare i växande gröda 1-2 veckor innan beräknad tröskning. Finns tid går det också bra att etablera senapen i renbestånd efter tröskning, antingen efter plöjning eller efter en grundare stubbearbetning.

Lantmännens sortiment av nematodsanerande grödor

Sort	Art	Klass
Achilles	Vitsenap	1
Adios*	Rättika	1
Medicus	Vitsenap	2
Cassius	Rättika	2

* Beställningsvara

Skäggig beta i juli.

Nematodbekämpning pågår.

Foton: Olof H Christerson/Agortus AB